

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Philosophia pars II - Cod. Ettenheim-Münster 262

[S.l.], [18. Jahrh.]

Caput 2dum

[urn:nbn:de:bsz:31-129047](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-129047)

Caput 2dum.
De Spiritu increato.

27

Sensus intimus nobis certam recitat
animae humanae existentiam; id quod didi-
cimus in logica ejus naturam fusius
exposuimus in Psychologia. hic solo
rationis lumine Contemplamur Spiritum
a quo velut a fonte, quicquid est, proma-
nat, illius existentiam rationibus ex
Cognitionum nostrarum fontibus ex-
monstravimus; ejus naturam quantum
mentis humanae aies permittit investiga-
vimus; et inumeris quibus omnium
perfectioribus, saucas et quidem car-
um delibabimus.

Articulus Ius
De Existentia Dei

Quamvis supremi numinis majestas
et toto universo et ex omni quacumque
re, quae illius ambitu continetur, elu-
cet; ea tamen hominum monstra partium
natura, quae illud in dubium revocare
non erubescunt, athei vocantur, qui
distinguntur in negativos et positivos.
primi sunt, quos natura esse non
tam inbecilles formavit, ut proter speciem
humanam nihil hominis profecerent

2.
adeo hebetes, ut Dei suspicio Crassam
illorum mentem nequidem subeat, quales
forsitam sunt feri quidam insularum
remotissimarum incolae.
atheï positivi sunt qui negant dari
Deum, hos dividimus in practicos et
speculativos.

Practici sunt imo qui moribus
Deum negant leges quascunque natura
lens et originatas spernunt et audacter
impingunt; 2o. quos Corruptela mo-
rum eo bravitalis et infamia abdu-
cit, ut quamvis aliter sentiant, ore
tamen et scripto profiteantur se, nullū
cognoscere Numen,

Atheï demum speculativi aut si-
gnificativi vocantur illi qui argumen-
tis preponderantibus molliuntur offen-
dere nullum dari Numen, multipli-
ci argumento hæc atheorum humilita-
tebellabimus, et offendendo primam
quantum insaniant dum conantur men-
tibus hominum opinionem Dei eiipere
2o. quam firmis rationibus hoc ipsa
opinio inconcussa toti nature recumbit.

§ 1mus

Prima quam movemus questionem, hæc
est: Num homini proprie existere
Numen; Num. atheismus si etiam verus

foret generi humano Comoda proferat, Num
potius illius pestis et exitium sit, hanc
questionem secum perpendens famosissimus
Philosophorum hujus seculi patriarcha
non potuit non veritate compulsus
exclamare: ~~frangendum~~

frangendum Numen, si non
resisteret, esset.
Cum illo sit &

Assertio.

Atheismus est humani generis
Pestis.

P. presens hominum felicitas est, ut
Principes et Subditi a quilibet privatus
tranquilli vivant; atqui hanc felicitatem
atheismus principibus, subditis, privatis quibuscumque
eripit, ergo &

P. p. Principes tranquille vivere nequeunt,
nisi auctoritate polleant, et Subditi
ipsis obedire teneantur, atqui juxta
atheismi principia principes nec auctoritate
pollent, nec Subditi ipsis obedire teneantur ergo

P. m. atheismi principia sunt Quisque
licet facere quodcumque, et in quocumque
libuerit, rebellionem esse sacrinum hominis jus et
officium Siquis magistratui resistere
possit jure resistere potest, atqui juxta

4

haec principia principes nec autoritate
pollent nec subditis ipsis obedire
tenentur ut patet.

Q. d. subditi tranquille vivere nequeunt
nisi principes sint eorum, patres, refo-
res et tutores; nisi subditi se mutua
in pactis fide et iustitia in conver-
satione modestia et Charitate doceant
atque iuxta atheismi principia principes
sunt subditorum Tyranni, omnes inter
subditos virtus etulabit.

D. m. haec sunt genuina atheismi principia
libido dominandi et Caspitas unia est
hominum secula, jus omne solum est
in omni potentia, obligatio in imbeci-
litate. Virtus omnis est res,
nec procedit fides, perfidia, nec Clementia
Crudelitati, nec modestia impudentia
ergo iuxta haec principia principes
erunt subditorum Tyranni, et virtus
omnis inter subditos etulabit.

D. p. ut privatus quisque tranquille
vivat in bonorum possessione sit
securus, in miseris non despondat; atque
iuxta atheismi principia in bonorum
possessione anxius haeret, ne a manu
fortiori vincatur et spoliatur. Q. d. in
miseris quid opus, quid consilia, quid

levanipis ab atomis, a Casu, a nihilo
expectat. ergo non nisi desperationi locus
esse potest, ergo atheismus presentem
felicitatem eripit, ergo est generis
humani pestis.

Objec. Imo. Principum auctoritas et sola
hominum Conventione stare potest in=
Concupa, ergo &

Na. hoc conventio si bona fidei et volun=
tati legibus immutabilibus firmata non
sit iniusta, infirma est, et nulla, sed
nullam in atheis bonam esse fidem
illorum voluntatem omni Cupiditatum
vento avitari, nullaque lege ligari se par=
ta experientia

immo. sensus honesti et inhonesti iusti
et iniusti atheis est infirmus, ergo et bona
fides.

Esso. Nc. fateatur hominibus qui rationis
ductum sequuntur honestum et inhonestum
iustum posse dici, verum in atheo misere
mentis humilitas et nequitia inseparata
huius opinionis Comes ista rationem per=
vertunt, ut omnis honesti et inhonesti
sensus evanescat, virtus, et vitium non
confundantur tantum, sed sedes commutent
suas et quod flagitiosum est re ipsa
ab illo ut aetis laudabile, quod virtutis vero

6. speciem refert ^{et} Superstitionis et fanatismi
nomine vocetur.

in pro sensum honesti et inhonesti in atheis
excolunt laudis amor et legem Civilium
metur. ergo

Na. laudis amor in atheis eoque peruersus
est ac illorum mens ipsa, vitium illis
solum accidit, unde laudis amor in
Atheo amor nequitiae esse debet nec
aliud spirat, quam offensiones animi motus
actu Complexe; leges Civiles atheorum
plerumque tyrannice crudeliter semper
iniquae sunt; omni sanctione carent
et ab ipsis infringuntur eadem lenitate,
qua puerilibus conduntur.

in 3tio inter atheos tam antiquos tam
recentiores dantur viri honesti ergo
Esse A. N. C. fiqui et atheis fuerit honesti
aliter vocabant ac sentiebant, nec Cardiam
sed fugam tam pro se ferebant honestatem
neque hanc principis suis sed educationi
sed bonae morali, sed studio philosophico,
sed offensionum debebant; quis prudens
eade atheos dicitur honestos? malis
illoz definit Cicero; homines maledicentis
lipimos et contumeliosissimos; optime
illos horatius appellat: Epicuri se
Crepe porcos.

in Uto. Saltem Civium in temperantia reipublica
reditur et in Uto acuit atque atheismus 7.
Sed et hanc in temperantiam, ergo est reipublica
utilis.

NA in temperantia animos corrumpit,
vires enervat, Cives, recit desidiofos et
molles et illos recit reipublica opprobria
ado. Non id omne, quod in Uto acuit,
et Cives ad laborem convocat, reipublica
utilitati confulit, alias incendiario nihil
foreh utilius, non iuitur immoderatus vestiu
lucus ad infana mericium Consumptio; sed
Civium numerus robur et virtus reipublicam
stabiliant auocent et ornant; lucus quem hic
atheismus laudatur inachere, estialis est
reipublica; enimvero lucus iste efficit, ut
cum in Civitatibus homines molliculi Croccis
nutriantur, et sibi et quilibet atque Condi
mentis de regionibus remotissimis petitis
genio indulgent; plura pauperum raris
Eglorum fame et sibi torquentur; dum
profuli vestimentis auro in heretis per
Civitates saleas superbiunt, inumeri
pauperes careant panis quibus operiant
Corpus; dum pulveris proprio Conspasos et
nive Pandore Capillos in Cebibus agitant
Centena pauperum millia careant farina
unde panem sibi Comparant. hoc Comodo
et Uto in lucus Societatem beah.

6. objicies 2do. Dei Cognitio Comodi vacua,
incomodi plena est, ergo proflat atheismus.

RA. si quod Commodum Dei Cognitio
pareret esset virtutibus exercitium, et
merces eterna inderesperanda, atqui utrumque
falsum est. 6m. qui Deum salentur
virtutibus eque inderesperanda sunt ac athei,
2do utrumque quis in Electorum numero
est, plus Desperationis quam Spei
affert, ergo proflat Atheismus.

NA. fieri nequit, ut illi qui Deum
ubique presentem, Cogitationum et
operum suorum Testem ac judicem
supremum agnoscunt; tamquam flagitiosissimi
solubili, siqui tamen Deum salentes tam
sunt leves et depravati, ut Cupiditatem
sua principia qua nonnisi ad virtutem
et sanctitatem incitare possunt,
atheis autem flagitiosissimi principia suis
se reddunt conformes. 2do.

Licet Nemo sciat se esse in numero
Electorum quisque tamen Certus est non nisi
in malitia perseverantes, et
hoc numero esse excludendos; pios autem
et virtutibus studio cultivos, Certos esse
remunerandos.

Ergo non est ratio Cur quis desperet.

Quis autem horror non semper exagilet atheum.

Nescit enim momentum quo ^{et in melora-} ~~et in melora-~~
 bilis facti ^{necessitas} ipsum Comprimi aut dissolvit

Quo non debet esse athei desperatio

si Deus quem reclamantibus Caelo et terra

mordente Conscientia, tam frustra

neoad, revera existat. mentiantur

entim qui dicunt se non sentire Deum,

ait Seneca; Nam etsi affirmant nihil

du noctu Jansen et soli dubitant

in summo. Si Deus existit necessario sume

bonus est ergo atheus nihil habet

id mendum.

PA. Sume bonus est simul et justissimus

est C. Deus N.

Quam bonus est Deus tam justus; bonitas

ejus virtutem amat et remunerat,

justitia vitium abominatur et punit

Cum igitur nihil atheismo nihil sit

malitiosius et vitiosius, atheus horrore

debet vel tremore Concuti

in summo. Atheus Cum deliciis et volupta

libus nunc fruatur, presentem et certam

felicitatem felicitati futuro et incerto

anteponit, ergo agit prudentius.

N. Supp illecebra sensuum et voluptates
 si inhoneste sint hominem non fatiunt
 sed fatigant, non nisi pudorem sed
 dolorem afferunt, animum ut loquidem
 furis exagitant et dilacerant;
 fatentibus Lucretio et Epicuro non
 mirum beatè nisi honeste vivatur.
200. Voluptates licite non solis atheis
 sed etiam iis qui Deum Colunt sese
 offerunt, nec tamen omnibus pro nutu
 assunt; ergo nec felicitas vocari, nec
 aliquod discrimen inter atheos et Dei
 Cultores statuere possunt.

210 2A. si sic agendo gravius in-
 currat periculum Esse seu Nasse

Qui sensuum illecebris et voluptatibus
 inhonestis fruuntur, eterno felicitatis
 jactura et suppliciorum nunquam
 terminandorum periculum subit, atque
 prudentia dicat ut minus bonum
 ad majus assequendum, aut ad malum
 maximum avertebatur omnibatur,
 ergo in objecta hypotesi atheos respicit.

215 2B. Quod animos timore percellit Comode
 non est aliqui Cognitio Dei animos timore
 percellit ergo Comoda non est.

^{imo}
N. M. Timor qui mala avertit et bona L. C.
procurat saluberrime rariè est et Commodus,
ad Dm. Si Cognitio Dei animos percellit timore
fili C. Incontinenti.

Timor Dei animos erigit in Deum habentem
optimum Regem, qui pios bonis accumulabit
impis si velint resipiscere propitius est.
Ergo Timor quem Cognitio Dei parit, est
bonus et Commodus, Solis impiis resipiscere
nolentibus est Incontinentis quida ardentem
scelerum et ultorem severissimum ulig
proferat.

Sedus.

Altera quam hic movemus questio pro
liminaris hoc est; utrum atheismus nun
propter polytheismo; est autem polythe
ismus antiquissimus ille error quo veteres
plures credere et coluere Deos hui
questioni, ansam prebuit ba jlius vir
ingenio doctrina eruditione acumine
felundia oque potens ac in disputationibus
et disputationibus mordax et periculosus
viam hunc comendant indefessum quo
totam vitam trivit, Studium; linguarum
et historiarum atque minutissimarum Cognitio;
imoderata libido, quocumque facta etiam
obscena in lucem edendi veritates religionis
sanctissimas, sub specie dubii proponendi.

opinionēs quasunque paradoxas proponendi
illo merito inter cūos relegat a quōrum
Confortio, et lectione Cauti Tironibus
est abstinendum.

Hūc vir opinionēs varias oblivione
sepultas velut ab inferis revocavit,
alias proprio Marte ipse infravit,
ut atheismo et apud omnes Viris devo-
to Subectis ferret illum polytheismo
Comparat, omnes rationes colligit, qui-
bus evincere conatur atheismum minus
nocivum esse polytheismo; Contra
hunc sit assertio altera

Atheismus polytheismo est
deterior.

B. Atheismus in Deum injuriosior
est, in hominibus maliciosior et so-
cietati inferior, quam polytheismus

B.P. Atheismus Deum penitus veneratione
tollit, polytheismus illum decorat,
ergo quanto majorem infert hominibus
injuriam pro Calumniatore, tanto majore
atheismus Deo injuriam infert pro polytheis-
mo. ergo

205
BeB Atheus Deum reclamantibus
Conscientia ^{naturae et ipsa.} ~~et~~ evidentia ^{negat}, ergo ad
mera malitia, Contra polytheus Deum
fatebitur ~~et~~ ignorantia quidem non
talem, qualem fatari debet, ergo Ego.

BoB Atheismus tollendo Deum scelerum
vindictam, virtutis remuneratorem, supplicia
et premia post hanc vitam futura tollit
incivilitatem, morum, sine quibus Societas
vivere nequit, hoc non tollit polytheus;
ergo atheismus Societati infensior est ac
polytheismus.

Opic. Imo Cum baylio polytheismus eque Deum
negat ac atheismus, ergo atheismus non est
deterior.

Na. Atheismus aperte et Audio Deum negat
Polytheus tantum abest ut Deum negat,
ut potius Deo pluribus famulatum proferat.
implicitè quidem et indirectè possit dici
Polytheus Deum negare; quia Deos admittendo
plures nulum Dei quo unius est destruit.

Opic. adeo Polytheus Diabolum adorat, atque
haec adoratio Deo injuriosior est quam Dei
negatio.

Im. Quia illam credit Divinitatis partem
E. quia credit spe hacten Divinitatis N.E.

Adiffineta minore N.C.

Polytheus inepte divinitatem sicut humanitatem pluribus convenire putat, inter quos numerat quoque Dialolum, tunc Dialolum tanquam Divinitatis participem sibi credit esse adorandum, ergo haec adoratio absurda quidem et mente athei Deo non potest esse tam injuriosa quam ejus negatio.

Opp. stio. famulus herum domi esse negans nimis nequam est ac alter, qui herum turpiter molliri aperit, atqui imus atheum adus polytheum exhibet ergo Q

Nm. Atheus famulus nequam est ac superbus qui non tantum aperit herum non esse domi sed qui nullum proter se omnis Dominum esse proterve aperit; Polytheus vero qui plures sibi esse Dominos contendit facta quo de illis credit et narrat Divinitate licite ne turpia esse justificat.

Opp. rlo. Miles acie incurrente acedilla deserens excusandus est magis ac alter se hostium armis, atqui imus atheum adus Polytheum exhibet, ergo Q

N. sup. m. Atheus nec regem nec acedilla movit, nullum enim Dominum admittit, ergo miles qui regem et acedillam movens aufugit, atheus avere nequit. Polytheus icola et Domones colens hos Deo adversarios non putat, quia ipso credit Divinitatis participes, ergo militem se hostium armis juncentem

Polytheus agere requirit.

15.

Opp Sto. Atheus regem in exilium periecit.

Polytheus ejus loco mancipium colit, ergo

NA. Atheus non exilio tantum sed Capite et vita regem plectit; Polytheus contra reos sibi plures et solio et vita dignos honorat, regiam vero dignitatem mancipio deferens, non est mera malitia sed et ignorantia culpabili ita agit.

Opp Sto. Nominis et trinitio minorem inferit injuriam, ac nominis infamia, atque per atheum nomen Dei relinquenda, per polytheum infamatur.

2da Cm. Polytheus nomen Dei idolis aut rebus Creatis tribuendo haec divinitatis infamiam, sed rerum illarum honorem intendit, finis enim polythei non est factitalem aliasq. perfectiones Deo superare, sed illis communicare, Atheus, contra quocumque ad Deum spectat, negat.

Opp Sto. Polytheus Deos colit vitiosos, ergo virtus pro patrociniis magis, quam atheus.

NA. Polytheismi natura est plures colere Deos non vero Deos vitiosos, 2da NC. Polytheismus semper secleris vindicem, virtutis remunerationem admittit, ergo licet plura Deos esse non hominibus licet esse censet.

Ab antiquissimis jam temporibus sanctorum
 Philosophorum pars sola ratione Deum
 Deum admittit; sed undèquaque Collocare
 rationes quibus Supremi numinis existen-
 tiam argumentis stabilirent firmis
 eandem. Ceteros docerent, mira res
 argumenti est, quod Cicero libro imo
De Natura Deorum elegantissime ex-
 ponit. quamvis haec veritas mentibus et
 oculis plebis etiam imperito affulget
 nostra tamen saecula etiam prohibent ut
 huius quoddam philosophorum pyones
 qui non erubescere publice defendere
 veterum atque recentiorum argumenta
 quibus existentiam Dei probare conabantur
 nullius omnino spe roboris; primus pro-
 digiose temeritatis via p^{ro}de ante tri-
 ginta circiter annos publice propugnavit
 argumenta quaeunque haec hinc allata
 Deum non probare; a^{nt} imperatrix iⁿpu-
 blicè eductus est, ut alim a^{nt}heum
 diavoras; ante septem annos ^{eu^mdem} ^{eu^mdem}
 huius errorem insanum nondum emuncte
 naris homo publicus tamen theologiae
 Professor ~~heidelbergae~~ renuntiatus,
 et non multo post ordinis sui et religionis
 sepe tot infamis discipulos suos docuit

Et in laem edict. nec satis mirari possumus 17
circa sola Germania Celebratissimum
meteq. proed. lum profundissima, fortiora
divinitatis argumenta repudiare.

Nos veterum recentiorumq. aeffigia
sequentes Concedimus Dei existentiam
in iude demonstare argumentis, tum
moralibus, tum phisicis, tum metaphisicis

§ Ius
Propos. De argumento morali

Argumentum morale vocatur, quod fundatur
in actibus hominum moribus, persuasionibus,
infinibilis, ^{persuasionibus} quae non et doctrina et arte
non et subtili ratiocinio sed et natura pro-
fluit, argumentum istud vim et robur
habet maximum, ut et Cantu iudicio unice
est quod Deum efficit.

Apertio.

Universalis hominum Consensus
~~omni~~ Dei existentiam evincit.

¶ Deum esse, ^{omnium} etatum ^{populi} hominum
Consentunt, atque haec Consensio fallere
nequit; majorem historici sicut dignissimi
meritatem aperuerant; oens nulla est inquit
Cicero, neque tam imans, neque tam fera
quo etiam ignoret qualem Deum habere
decat, habendum tamen non sciat; peregrini
nautibus, ait plutarchus, multas Continuit
audire arbes, sine medicis, sine studiis

18
literarum, sine leuibus, et nusquam fuit urbs
aut oppidum quibus nullus sit Deus

Qui olim vixit omnium popularum
Consensus, nullo temporum lapsu vixere
desit, nec desinere potuit, imo in populis
maxime inuictus, ut Praesiliensibus et
Canadiciusibus & jacta viatores minime
suspectos etiam vixit.

Omnia vero hic in re sumi momenti
Consensus est natura veri, ergo fallere
nequit.

PA. Primo iuxta Ciceronis effatum
in omni re Consensus omnium certum
et naturae putanda est ... opinionum
concordia solet dies, naturae iudicia
confermat.

Secundo hic Consensus et nullis errorum fontibus
scaturire potest, ergo fallere nequit.

PA. fontes errorum sunt vel interni ut
imaginatio, sensus, Cupiditas; vel externi
ut educatio, et institutio politica, atque
et nullis horum potest ille Consensus eriri.
Primo omnem imaginandi animi transcendit
Numen inensum et simplex; Cuncta et
et nihil creans, solo volun tatis nutu
sustentans et regens, librum et immutabile

lenigissimum simul ac iustificatum, imo
Cum spiritus hoc Numen supremum imagi-
nando assequi nequit, proterve negat.
Deo. Sensus quoscunque fugit Cuncta videns
et in occulto terrenis Numen ⁱⁿvisibile
adversatur, superbia ambitioni voluptabilibus
frenum injicit, omnis inhonesti et in-
justi vincis et ultor Deus, eras et nullus
inlernis errorum fontibus unanimo
populorum De Deo Consensus scire potest.

Denique educatio variis inaequalibus varia
est et varie mutabilis; Contra Deum
sepe semper idem Confans et uniformis
Cernat omnium gentium Consensus; in
Institutionis politicae Quisquamque, passim
si magni fuerit momenti, origo, author
tempus, epochas progressus, et agenda
factis celebrantur; est De institutione
politica, quo omnium animis opinione,
De Deo ingenerat, ne vestigium quidem
delectum est unquam; eras unanimo popu-
lorum De Deo edispenhe Consensus nec
educationis, nec institutionis politicae
solus est; eras nec ab aeternis errorum
fontibus potest promanare, eras est in
natura fundatus, eras fallere nequit, eras
universalis hominum. S. S.

maximo hominum partis; vidimus in logica
Consensum moraliter universalem maximam ²¹
parere Certitudinem, maximam autem
partem hominum in essentiam Dei
Consentire probatio nostra evincit et
adversarij fateri tenentur.

in summo. Sicut homines Dei notionis
incapaces, ita Dei Consensus non est universa-

NA. Quicumque homo ratione utitur non
potest non id videre quod ratio in mente
reflectentem primum subire debeat;
atque talis idea est, idea Dei, qui est
omnium quae sensus ferunt causa, ergo
nullus homo rationis compos, notionis
Dei est incapax. ^{populorum} omnium
stupidiissimi habiti sunt Gethiophagi,
Hylogoni ~~populi~~, Troglodytae, et Garamanthe
Nec omnes tamen Dei notionis expertes fuerunt,
siquidem aut mortem, aut Dignitatem, aut auctorem
Deum esse judicarunt, ejusmodi populi tam
stupidi necessitatem divinitatis sentiunt
potius, quam intelligunt.

Licet autem ejusmodi parvuli gentes nihil
De Deo sentiant, inepte admodum concluderetur
homines generatim Deum non esse noscere; pauca
enim in nostra qua a lege generali reflectunt
Consensum universalem hinc impediunt.

in summo. Non constat quid populi incogniti
De Deo sentiant, ergo constat Consensum
esse universalem.

Ma. Videmus Corpora nata gravitate
 et optime Concludimus incoonita pariter
 gravia esse; videmus homines nosos du-
 lites incedere pedibus, ~~non~~ ^{sed} inde Conclu-
 dimus optime, homines incoonitos non
 more quadrupedum reppere; Videmus
~~hominis~~ ^{parentes} notos generatim amare filios
 jure merito Concludimus parentes incoo-
 nitos quoque suos amare. - Cur non
 Concluderemus pariter populos incoonitos
 siquis sint opinionem habere. Consi-
 mus oculus quasunque notas illius
 et assentiam Consentire.

~~in~~ ⁱⁿ ~~ble~~ ^{ble} rudis non vero philosophi Credunt
 esse Deum, erop consensus ille est universalis.
 Ma. philosophia injuriosum.

Quo quis sapientia studiosior est, quo
 profundius in naturae arcana penetrat
 eo firmitus Dei nomen fidei ^{inde} ^{credibilibus}
 in scriptum legit, ~~aut~~ ^{audiamus} Nestlonum
 ingenio latentem, quem modo vir philosophia
 et proferlim astronamiae amans
 populi de divinitate Dubium Conspere.
 Voltharius quandoq; veniens in Colloquium
 cum ~~vero~~ illustre Claris viro Celebra-
 tissimo adversit. Claris vultum imitari
 et humillime venerationis sensum
 proferre, quocumque nuntius supressi
 mentis fiebat. qua re philosophus gallus
 admodum altonitus illius Symptomatis

Causam requirebat, respondit. Clarissimus, se
pudam hanc Consecutionem a teneris Contrariis
atque ab immortali Nestore Indicisse,
Cujus verba et oculis religionem, ipsasque
in Deum sensus semper spirabant.
En veri philosophi de divinitate sensum.

Obiiciendo. Communis hominum consensus jam
sepe fellit, atque non probat Dei existentiam.
D. A. In re levis momenti et non et natura
haustris in re gravi et natura haustris N

Consensus in re levi ad humani generis felicita-
tatem nihil faciente et sensibus aut imaginatione
ortus utroque jam sepe fellit, atque sequentes
olim fellere opiniones: natura a vacuo
horret; objectis infant qualitates sensibiles
antipodes dari nequeunt & sed hec opinio
Comente delevit etis, et ratio jam expunxit.
at Communis hominum consensus in re gravi, et
qua omnis salus dependet, et nullis prejudiciis
sed sola natura ortus fallere nequit; talis
est unanimitas de Deo consensus, quem omnes
etates tamquam verum naturae iudicium confirmant
et roborant.

In sum. Etiam consensus in polytheismuraque
universalis erat, et et natura ortus, atque
fellit, ergo C. I. p.
N. M. quoad utraque part. huius consensus non univocatus erat.

nee ratione temporis nec ratione personae, nec ratione
 locorum, non ratione temporum ante
 confusionem babilonicam plane ignotus
 erat polytheismus, de quo ostendit propa-
 gatione, ac perversione Confal; non
 ratione personarum inter paganos enim
 grecos et romanos plures erant, qui
 eum Deum adorabant, et Deos exhibitio-
 nes ridebant, ita tullius ingenius fateri
 se domi risipse quos in Capitolio adorapel
 Deos. non ratione locorum sola enim
 iudaea, sola terra huc abhorruit polytheis-
 mum.

2do hic consensus naturae et rationis
 adversatur; plures enim Deū seu Domini
 supremi infiniti et independentes repugnant
 supremum tota rerum arbitrium omnina,
 Natura clamat, sed dum polytheus hunc con-
 sistentem aperit, aut in plures Deos et qui-
 dam vitiosos dividit, non ex natura, sed
 ex sensibus imaginatione, et cupiditatibus
 loquitur.

Apicis 2do. Deum aut Principes ad coercendos
 populos, aut populi ad resistendam
 principum Tyrannidem exogitabant, ergo
 NA. Calumnie et Temeritatis plenissimum.

Quisnam fuit ille princeps politicus, quare
 qua arte cunctis barbarum incolis persuasit, esse
 Deum, an populos jugi impatiens, et liberatos
 amans fabula sibi tam acerbo ab his tam
 terribili sponte adhesit, et novimus quidem
 Principe politicos ut populum sibi subiacentem

25
finiſſe ſe habere cum diis quos populus ſabebat
ſumma cooperatione, Commercium frequentare nullum
autem Principem populo perſuaſiſſe dare
Deum. Quia ratione populus omnis in hanc
fraudem omnibus rebus, in qua populus
progelivus eſt, Contrariam Concenſit &
ſolenne labuit principes & cum fraus ab atheis
ſecta non ſicut ſua à Monarchis, et ridebant.
Ergo ſebulam narrant prudentiam ſum opinionem
Dei aut in populo aut in principes reſpondunt
miſſio. perſuaſio Dei a præjudiciis inferitis
ab educatione repelli poſſit, ergo &

Na. Repugnat ut omnes omnium etatum
homines a ſapientes præjudicio hanc gravi
laborarent et etiamnum laborent. Cum
tamen aſia infantia a educationis præjudicia
elegerint.

miſſ. ſco. Primi homines Deum effugere
potuerunt et Educationis via inſerere ^{Reprobam animo}

Na. Quod gratis omnino aſeritur, ſi
e ejusmodi argumentatio valeret eodem jure
inferre liceret, primi homines propoſitiones
Contradictorias non poſſe ſimul eſſe veras
aut falſas finere potuerunt. Cura enim huic
ſectioni ſexus, imaginatio, Cupiditas
repugnent, non Capitur quo pacto ſic cogitari
invaleſcere et in omnium animos, per omnes
etates Dominari potuerit, an educationis via
ſed hoc variis in gentibus varia eſt.

inconstans et semper immutabilis.

Obiectio tum Cardinalis. ignorantia bonorum
malorumque effectuum primatum homini civilita-
tis suspicione movit, ergo consensus in
Deum ortum dicitur et p[ro]p[ri]o errorum
fonte scilicet ignorantia.

Na. oratio apertum et impie imaginatio-
nis factum.

Celeberrimam hanc Epocham debuit
Cardinalis referre attestare auctoritatem
a qua hoc factum dicitur neutrum profectum.
fateretur quidem latam naturam Cunctaq[ue]
sejus phaenomena homini etiam in
visu movere sensum et suspitionem
auctoris sui. Nabopolis enim literis nomen
ejus omnibus universi Elementis inscriptum
legitur; ergo non ignorantia sed metus
evidens Deum inter et mundum id est
Natura ipsa fons unde Dei opinio scaturit.

Obi. Cum Lucretio. Opimas in orbe Deas
fecit. Quis ardua cado fulmina dum
caderent, ergo consensus in Deum ortum
et timor.

Na. Nisi natura et ratio sensum Dei
et notionem exprimerent nunquam conitru-
entis supremi notionem suscipiat,
quantumvis meticulousa supponebat hominum
Natura non major conitru quam Eclipsis
aut aliorum effectus Dei suspitionem mo-
visset, si conitru notionem Dei suscipiat;

ergo Selecta causa bonitatis Desapet Dei 27
Metus, iuxta proverbium: Certe le causa
Cepal effectus; atque saluum Conseq
Objicultimo. judicium De Deo nunquam
erat uniforme, ergo nullam habet vim.

DA. Circa Dei naturam Effo, Circa existentiam

N. Existere Ens supremum a quo omnia
pendent uniformis est omnium etatum
ac populorum esse idemq semper natura.
judicium, aff qual. Sit pax Ens quo natura
ejus in forma, quam infinita, nulla mens
creata comprehendere nec fando explanare
potest. Cunctamen omnes nomine Dei Ens
supremum intellectu implicite saltem
naturam ejus infinite perfectam aperchant.
in pmo. Deus sub sensu non cadit, ergo
nequidem de ejus existentia disputari possunt.

DA. per se C. per effectus Et.

Deus in se est spiritus simplex, ergo
sensibus illum nemo attingit, aff prout
est virtutis remunerator et ~~habetis~~ binder
hunc conscientia et communis natura sensus
experitur, prout est Cunctorum Creator et
rector a quo omnia dependent; Cum mundus
universalis emunctus et evidenter assentit.

S adus
De Argumento phisico.

Argumentum phisicum vocatur, quod ~~est~~
 hauritur ex rerum creaturarum existentia
 iam vidimus existere mentem humanam
 Corpora quoque existere et sensuum rela-
 tione habemus. inter philosophos existere
 quidam qui spirituum solorum existentiam
 admittunt, sed cum cruce suo Bartheleio
 Deum quidem admittunt mentes humanas
 esse totidem portiones, ~~et~~ cum his nobis
 modo his nulla discrimina est. alii quos
 materialistas vocant praeter corpora
 nihil admittunt, quantum insistant
 evidenter appendant argumenta quibus
 invicem offendimus existere mentem
 humanam, ~~iamque~~ esse spiritum a materia
 plane distinctum. hi illos propriis de-
 bellamus armis et ei Corporum qua
 contendunt existere sola existentia offen-
 demus existere spiritum Corporum totiusq
 universi auctorem et architectum san-
 ctissimum. Dum duplici illos argumen-
 to aggredimur, primum inimus et firmi-
 pluri Corporum eorumq motus quem
 adversarii admittunt existentia. sedum
 et mirabili quae sensus afficit harmonia.

Essentiam mundi phisici arguit Deum
potentissimum penitus evincit.

B. Mundus phisicus vel à se existit,
vel à Deo productus est, atqui à se
existere nequit, ergo &

Major Certitudo est quippe disjunctiva
inter Cujus membra, admisa mundi essentia
nihil merital, non Casus hic enim est
nomen inane Chymericum et nihilum

Com. Mundus phisicus juxta Epicureos
Ceterosq; atheos eorum assecutas, sunt
Corpora et atomis Conflata, atqui hoc
et atomis esse nequeunt.

Com. Res ita se habet, si atomi nec a se
existere nec modum Corpora Conflandi
a se habere possint, atqui &

Com. Primo si atomi a se existere
essentia earum metaphisica esset essentia
vel existendi necessitas, atqui falsum Cong

Com. Atomus Coniis potest quin existat
atqui nihil sine sua essentia metaphi
sica Coniis potest.

Com. Atomus est Substantia iners et altera

atque hoc Concipi potest, quoniam existit.
 Nonne possunt atomi numero plures
 quam quod actu existunt, aut alio
 Concipi, nec enim licet Concludere
 Concipio hanc atomum ergo existit
 igitur omnes atomi quoniam existant
 Concipi possunt ergo existantia multo
 magis necessitas existendi non est eorum
 essentia metaphisica. quod vero atomus
 sit substantiola inertis et extensa
 patet et eo quia omne Corpus est illius
 Conflatum inertis est et extensum, atque
 et non inertis et inextenso nihil inertis
 et extensum Conflari potest neque
 hic nobis opponat ineptus quidam
 simplicitatis atomorum prosumptor
 Et non bibliotheca fieri bibliotheca
 et ~~et~~ ^{non} extenso aut intenso Conflari
 possunt extensa, risum movet hoc
 inertia, Cum non bibliotheca nihil
 sit, illos et nihilo Conflari bibliotheca
Ad. Si atomi modum Corpora Conflandi a
 se possunt habere, varias sibi Combinationes
 variorumq; materiarum largiri deberent atque creaturam
 possunt.

Om. Atomus sunt substantiola inertes
 ergo nullam Combinationem nullum modum
 sibi largiri possunt. an Combinationes
 Determinatas, Ceterosq; materiarum et natura sua

32
aut necessitate intrinseca haberentur.
si ita, ergo combinationes determinatae
et motus euli atomis sunt essentiales;
ergo atomus α & β non nisi rotunda
seorsum agitata, atomus γ non nisi quadrata
et seorsum agitata, atomus δ non nisi
triangula et oblique agitata concipi possunt.
Atqui haec rationi et experientia contradicunt.
Imo. atomus β concipi potest triangularis
et quiescens quam rotunda et seorsum agitata;
atomus γ hanc concipi potest ^{convexa} et quiescens
quam quadrata et seorsum agitata.

res. Si combinationes determinatae atomis
forent essentialiter, ergo atomi semper
moveri deberent, ergo quanta velocitate
in se invicem impingerent, tanta velocitate
a se invicem recederent, ergo nullum
corpus conficere possunt. et his aperte
respondens, illas habere modum corpora
conflandi a se, ergo hic mundus phisicus
quem aether et atomis conflant a se non
potest esse, ergo mundus phisicus arguit
Creatorem potentissimum.

Apertio 2da.

Harmonia et venustas mundi architectum
sapientissimum penitus eruit.

L. Mundus phificus et sapientis et venerabilis
opus ergo architectum sapientissimum arguit

C. A. Partes hujus mundi mirè inter
se conspirant, et pulcherrima varietate
colorantur; oculos attolle, quatuor Colorum
^{et ornatus} quot sidera his sine vinculo appensa
Certis, vagabunda legibus, alternis temporum
periodis, utriusq; orbis, plagas Collustrantia,
ut homines nunc ad quietem, nunc ad
laborem invitent & nonne Sol a Proximum
Princeps quot annis ab ^{aequatore} ~~aequatore~~ tropicos
ab his ad aequatorem remigrans, deo quatuor anni
temporales dividit, ut vario ad nos et
accessu, mirè in terra varietatem pro-
ducat & tam rapido cursu a tot millibus
annorum summi iter quotidie absolvit
ut ne latum quidem unguem a sua
semita discedat; quæcumque autem
terram circumhatuæ satelles Luna, ut
rarios Solis repercussiens, ejusdem absentis
vires agit.

Oculos Circumfer, quam amica clemen-
tiorum aëris, ferre, ignis, aque, inter
se purgantium, eundem in finem Concordia!
aër plantas renovat, arbores erigit,
frusces promoveat, nubes suspendit, formantis
edentisq; vocibus inserit, aëre respiramus

aere valemus, aere vivimus?

Quod usus et quam variis eque utilis
aer juncendis aqua nos recreet, palam omnibus
apertam est;

Ignis omnia renovat, foet et vivificat,
sine Calore nihil fecundum, nihil nisi languidum
corpens, frigidum, et inutile,

Terra hybernis fundata nivibus irrigata pluvias
ventis purgata semen sibi mandatum foet
paulatim explicat, mox vere novo generis
recreata solibus proignit aspectibus.

Quon hilaris et venusta rerum facies, quod
amnis renascens, repertorum rivos, hortorum
opatia, fragrantis arborum flores, pullulantes
agrorum divitio, suavissima gentis alligera
modulamina; oculos Circumfer, quod animantium
Species, figura, et Elegantia, illos fide deorsum,
quod sortium saturigines, mare quam incensam,
effulens reciprocis quam mirabile et stupendam,
quod in terra visceribus metallorum thesauri
lapidum prodigia!

In te ipsam Descende quam ineffabile mira-
culorum natura Compendium, Corpus humanum!
quantam in ipso membrorum ad varias fines
dispositio! quam bene ordinata organorum
suppelles, cum ad utilitatem, tum ad pulchritudinem!
os sublime, micantes oculi, cordis interpretes,
aures patula, nases in explorandis odoribus sagaces
lingua, Cerebrum, pulmones, Cor, vena, artus
in veis et artibus Valvula, sanguinis Circulanti

aplati, humores tam vari, inter se tam
amicè temperati, pellis ut molle ~~documenta~~
tam ad apium defensione, tam ad totius
Corporis venustatem.

Quis et his omnibus vel obita recensitis
hujus mundi harmoniam, artem et venustatem
non deprehendit, certe qui tantis rerum
Creatarum non ^{splendoribus} illustratur, Cæcus est;
qui tantis clamoribus non vigilat, sturdus est; qui et
tantis ~~per~~ iudiciis primum principium non
advertit ~~effulget~~ est.

Quarta igitur altheorum Coepta et amentia!
qui mundum hunc ordinis, sapientis et
venustatis opus Casui cæco rationis Consilii
et intelligentia experti ad scribendum effuci-
unt; si Casus hoc præstitit inquit tullius,
quidni vales, templa et solis de novo
producantur a casu et temerariis liberarum
alphabeticarum filis homeni aut lapidum
jactu turris argentinenfis prodigere poterit?
An Casu contingit quod terra nunc ad solem
propius ruat, nun ab illo lonius recedat?
an Casu contigit ut globi caelestes a
terra tantis distent intervallis, qui si
forent propiores, ^{eam} nos in Cinnes redigerent
An Casu contingit oculorum filis in Capite
qui si pedum Calculus infili essent,
objecta non videremus, quid absurdius fingi potest
oculos non ad videndum magis quam incedendum
esse ordinator? ~~et~~ ratio evidenter loquitur

Mundum hunc esse ordinis sapientis intelligentis ⁷⁵
opus, ergo requirit architectum sapientissimum.

Obic: Creatio evidenter repugnat, ergo
mundus hic non est Creatus. b

Rehor: mundum a se esse evidenter
repugnat, ergo à se esse requirit, ad

Na. Creatio non repugnat si, ^{creans} ~~non~~ sit
infinite potens, sed res Creanda in se sit
possibilis, atque Deus est infinite potens
est enim Deus Supremum quo perfectius
dari requirit; res Creanda nullas involvit
oppositas Contradictorias ergo Creatio non
repugnat. ut Creatio repugnet, Debet
repugnare et nihil a liquo produci atque
hoc non repugnat.

Com. hoc non repugnat, si difficultas aut
diffantia que est inter nihilum et rem
essentem, potest tolli, atque verum prius,
hæc diffantia est quidem infinita, sed Creator
vim habet infinitam, ergo hæc diffantiam
aut difficultatem potest tollere.

inst. mo. si Deus materiam produceret, hæc
contineret. f. C. Cro et A

DM. hæc contineret virtute et eminentia C.
formaliter contineret N.

formaliter continere est idem. esse cum altero

25 virtute continere, est habere vim alterum
producendi, sic horologarius continet
virtute horologia, habet et vim finitiam
illam conficiendi; non continet formaliter
alias horologia in seipso horologario, sic
Deus continet materiam virtute, quia vim
habet illam producendi, non continet
formaliter alias Deo in seipso materia.
in modo. Ergo materia a Deo emanare
requirit, ergo nec creari.

Q. A. via generationis C. via Creationis N.
Emanare via generationis est semen
materie in Deo formaliter contineri,
ab illo evelli, et denique evolvi, quod
repugnat; emanare via Creationis est
Materiam solo omnipotentis Dei imperio
produci et fieri et ipsam hoc sensu
materiam a Deo emanari debuit.
in modo. Materiam et ipsam in se
et omnipotentis Dei imperium, nulla est
per Concilio.

Q. A. inter materiam et omnipotentis Dei
imperium est Concilio relationis,
inter effectum et causam, omnipotens
enim Dei imperium est creans et materia
contingenter et ipsa est creata.

Obi. 2o. Motus est materia essentialis
ergo non probat aliquem creatorem.

NA. Materia est substantia iners ad motum et ad quietem differens, nec motus nec motus ppates nec leger illi sunt essentialia, non motus ipse qui est transitus de loco in locum, materia enim manens in eodem loco non ideo cepit materiam esse non ppates motus; ha enim sunt, Directio, velut has, quantitas, aliquid Corpus quod sursum peringitur non cepit materiam esse dum deorsum reflectitur; non velocitas, nam globus Tormentarius qui Citissime incipit moveri non cepit materiam esse dum hanc velocitatem admissit et ~~impit~~ quidpate; Non quantitas nam idem malleus manens materia modo fortiter modo viriliter minoribus percussit ferrum. Non leger motus, ut enim ceteras haccant, les qua Corpora ad se feruntur in rectione decreta massae et in vasa quadratorum Distantia admodum arbitraria est et multatius fluid et Corporum essentia, ergo quia haec omnia materia non sunt essentialia, sequitur quod motus illi non esse essentialia.

in pmo. Divisibilitas est materia essentialis, ergo et motus.

NE. Et antecessente sequitur mobilitalom esse essentialiam materia, non coero motum, illa enim licet ratiocinari, materia dividit potest ergo et moveri.

in pado. Saltem aliquis motus indeterminatus hanc esse materia essentialis, quam aliqua figura illi essentialis est, aliquid aliqua figura est illi essentialis.

N.M. Materia quaecumque finita est
 ergo essentialiter habet aliquem terminum
 limitem, atque extensionis terminus est figura
 ergo essentialiter habet aliquam figuram.
 sed omnis materia potest concepti sine ^{alio} motu
 ergo nullus motus est illi essentialis
 in ph. 2°. iuxta Newtonum Corpora et
 natura sua in se vacillant, iuxta Leibni-
 zium vis motrix singulis molecularis est
 intrinseca, ergo motus materiae est essentialis

N.E. Newtonus aperit quidem Corpora
 vacillare et natura sua sed per naturam
 intelligit legem naturae quae est voluntas
 Creatoris; si Leibnizius eius aspectu per
 vim motricem intelligant, quaedam subiectis
 activitatem ipsi intrinsecam, illum
 desperimus et sola Epicureorum relinquamus
 in ph. 4°. Deus materiam movere non
 potest, nisi ipse moveatur, atque ipse
 moveri nequit. ergo etc.

N.M. non tactu sed omnipotentis vo-
 luntatis imperio Deus Corpora movet
 quae cum non dissipant nisi per ejus
 voluntatem facile concipiuntur quomodo
 hujus voluntatis jussu aut efficacia
 possunt in diversis successione loci esse

Obje. 3°.

Objection. Præter aperitur mundum hunc ordinis 39
et sapientia aperit epe, ergo

NA. Impius attollat oculos Circumfusa, fixat
Teofum, Converterat in se ipsum et splendor totius
universi illius oculos precefferit. quis negabit
in Dupis optico in horologio in scificii artem
et ordinem Splendescere; aff in aulo quem
natura membranis tenuissimis vestivit
et sepril pili Circumvallat, atque in parte
Superiori Collocavit, ut longe lateq res
Speculetur, aff in Sole horas
Comprenderet omnes

lege immutabili indicante; aff in imensa
rerum varietate et Elegantia mundi ornatus
ars et harmonia longe magis promideant.

in fine artem in mundo et ordinem suspicemus
quia label nos nature mechanismus, ergo

NA. An sufficiens ignorans mechanismum alicujus
scificii, horologii, in illis nec artem nec ordinem
deprehendit, quis non rideret hominem qui ita
ratiocinaretur modum, quo turris vo argentinaris
fuerit Constructa plane, ignoro, ergo in illa turri
nulla ars nullus ordo lucet; aff major est ineptia
a thei; licet in bima nature mechanicæ viscera in
Averi salum non sit, plurimum tamen ejus lues
astronomis, phisicis, et Chemico explorata sunt
et experta; atqui Nemo hominum artem in mundo
et ordinem stupet magis, cu ipsi nature indaga;

per causas nobis ignotas; secundum signi-
ficat effectum aliquem prodire sine ulla
causa, quod euidenter repugnat.

42

falsissimum quoque est muscas et insecta
et putredine nasci, hec enim habet sua
ovula et semina specifica, que plerumque
in putrefactione corporum reperiunt
illum calorem benignum quo excluduntur.
notandum quoque est, nimium animalculi
corpuseulum hanc esse artis, ut non nisi
mens infinite sapiens et potens illud
provocare valeat; et sane ipsi hec
animalcula sine lege sine consilio et
materia putri provenire valerent non esset
ratio, Cur non boves et equi inco et homines
et terra prodirent

Terra est ingens animal, ergo omnia
ab animalia et homines parere possent.
N. Absurdi tibi plerif.

Terram esse corpus ingens et mixtum forte
omnium animalium et plantarum ceterorumque
corporum in se semina continens, quidem
consuevit philosophi et medici quorum
sicut non ceterum sententia, ita neque
inter omnia absurda relegamus, quamvis
autem consideremus omnium animalium sunt
et plantarum semina esse per terram dispersa
non minus efficaci esset argumentum quod
et inde pro Dei omnipotentia ducimus; hinc
quia totum animalis et plantae artificium
in semine consistit, hinc quia leges constantes
quibus hec semina evolverentur, non minus

arguerent potentissimum naturae auctorem.

Obje: 4to. Glura sunt in hoc mundo
inutilia, ut musca, arane, insecta quae
sua tenuitate totius mundi conuersionem
et omnium sensuum aciem fugiunt,
ergo hic mundus non est sapientiae opus.

Na Primo generalem huius mundi ho-
moniam et utilitatem eximil probatio,
si quarundam rerum non habet utilitas
aut ~~est~~ aut ubi alteri non fauant
nullam in illis esse utilitatem male arguitur.
An quia rustici lapides pretiosos, aut
figuratas geometricas ignorat, has et illos
inutiles prudenter ardueret.

Res. praedicta insecta musca arane
plurimum utilitatis in se continent
aerem particulis uenenosis purgant, imo
saluberrima sanitatis remedia suppeditant
nec suspensa tenuitas illa separat a
mundo, nam ab accaro ad minimum
peti spino animalculum species oradatum
Crescunt, ita ut species inferior semper
cum speciebus et sibi inferiori et sibi
superiori Communet; ergo quamvis haec
insecta immediatum speciei humano usum
fugiant, non tamen Ceterorum entium sibi
proportionatorum Commercium calitant

in sum. Glura in hoc mundo inordinata sunt
ut Monstrae, alia sine ullo fine incho
ut pluuio quae rupes et lata inrigant

Dum Campi ^{er} aspersunt, ergo hinc mundus patet ^{divinum}
architectum deducet.

Na. licet monstrata a communi specie deflectant
in se tamen inordinata non sunt, tum quia
et infuso plurimum causarum concussu talia
prodire debuerunt, tum quia vel eorum a
reliquis defectus admirationem parit, et
sicut umbra habetis ita defectus novum
rebus splendorem conciliant.

Pluvia interdum non Campum sed rupes
irrigant, quia juxta leges venales pluvia illi
decidere debent, ubi nubes vaporibus
gravidis aeris resistentiam vincit, tum
quia Deus interdum hominibus inoratis
qui donis ejus in peccandi licentiam tam
exorbitanter utuntur, pluvias denegat, male
admodum aliter Deum comparant, hoc belano
quia aquas horto irrigant necessarias, in
mare et rupes effundere; hoc belano enim
ita agendi rationem non habet.

in p. ad. Effectus in mundo omnes sunt
finitis, ergo

Ne patemur univasi ordinem leges varie-
tatem pulchritudinem esse finitam, Curulas
tamen mentis Creatoris vires transcendunt,
quanta enim ratione et consilio facta
sunt et geruntur nullo consilio a seque possumus.

in p. ad. Effectus finitus causam infinitam
non arguit, ergo hic mundus non arguit Deum

Na. Omnis creationis effectus arguit Causam

44
infinitam, que illi limitata est et differentiam
infinitam que est inter nihilum et Eus
superat. Effectus omnis qui est modificatio
Corporis arguit Substantiam que imperio
voluntatis aliam Substantiam potest
afficere; atqui hoc arguit Substantiam
que afficitur Subjectionem, et Substantiam
que afficitur Dominium, atqui hanc
Dominantem in partes quascunque mundi non
potest nisi causa infinita competere;
Effectus universalis arguit causam, que om-
nes et cogitabiles modos et motus omnesque
horum et cogitabiles gradus comprehendit,
Et ex his quocunque modos vel motus
ad effectum potendum aptos pro motu eligit;
atqui hanc causam debet esse infinite
intelligens, sapiens, et potens, ergo ES
in se ipso. Mundus eternus non repugnat,
ergo non cessat illum esse creatum.
NA Mundus est collectio Corporum inertium
et elementorum, et atomis conflatorum; atqui
offendimus atomos nec a se esse nec eternas.
Tempus eternum repugnat, ergo repugnat
mundum esse ab eterno.
PA Tempus constat et est extensionis speciei
que semper crescere potest, eternitas omnem
extensionem, durationem et tempus excludit,
ergo tempus eternum repugnat.

in ultimo. Ubi Deus ab eterno fuerit, quid
egit, quibus instrumentis mundum produxerit, ~~ergo~~
intelligi non potest, ergo mundus non est creatus.

45

Esse a. N. C. Licet capere non possimus modum
quo mundus sit productus, non minus evidenter
veritatem istam demonstravimus; praeterea
ratio nobis clarissima dicitur, Deum esse
infinite perfectum a se in se et per se
semper fuisse, ante mundum conditum
sibi fuisse et tempus et locum et omnia
sicut hodie illum extra et supra mundum
concepimus; dicitur hoc ratio illum suas
jugaliter intuenso perfectiones sume beatitudinis
possidere; dicitur illum nullis indigentibus
rebus, machinamentis aut famulis sed
unice voluntatis suae omnipotentis metu
quando illi placuit mundum produxisse.

Solutio.

De Argumento metaphisico.

Argumenta metaphisica occurrunt illa, quae ex
ideis evidenter conciliis educuntur.

Apartio.

Demonstratur essentia Dei ex ideis
Entis necessarii et Contingentis.

B. Existit Ens necessarium, ergo existit Deus.

A. Vel existit Ens necessarium vel omnia
Entia ^{sunt} Contingentia, atqui falsum Conseq

Bm. Si omnia Entia essent Contingentia

46

Deberent vel se mutuo producere, vel tota series
esse impraeducta, atqui nōstrum dicitur posse
Pm. si Entia Contingentia se mutuo pro-
ducerent, qualibet Entia causam sui productivam
producerent, atqui hoc evidenter repugnat,
agerent enim aequam essent.

Obad. B. attributum improductio totius
entium in Contingentium seriei, esse tale esse
nequit, ergo tota series non est impraeducta

Obad. A. Improductio non nulli Enti Contingenti
convenit, et series tota ab his entibus
non est distincta, ergo sicut attributum
vivens toti Cocorum Collectioni convenire
nequit, quia nulli Cocco convenit, ita nec
attributum improductio toti Entium Contingentium
seriei convenire potest, quia nulli
Enti Contingenti seorsum sumpto convenit,
ergo cum nec entia Contingentia se mutuo
possint producere, nec tota series impro-
ducta esse, non possunt omnia entia
esse Contingentia, ergo debet dari Ens
necessarium.

Obie. Ima. Duo Carbones se mutuo accendunt,
ergo a pari duo Entia se mutuo possunt
producere.

Ma. Si Carbo alteruter accensus non fuerit,
alter alterum accendit numquam.

2do Mc. Cum Carbo alterum accendit, utique
iam existit; Entia autem illa Contingentia
familio non existent, ergo si se mutuo produ-
cerent, agerent antequam existent &

inf. mo. Series Entium Contingentium Caret initio 47
ergo non est ^{causa} Causam sui productivam.

Na. Si hoc Series Caret initio daretur
aliquod infinitum Numerosum, quia Entia
illa Constituant Numerum, qui indices
Crescit accedentibus novis Entibus, atque rep.
pervenit aliquid numerosum esse infinitum
quia Numerus innumerus est quid Chimericum
ergo Series illa cum finem habeat, non potest
Esse infinita nec initio Carere.

ms. 2do. A sensu Distributivo ad Collectivum
non valet Ratio, ergo licet quilibet ens
si Distributive sumptum sit productum, non
sequitur totam Collectionem entium contingentium
esse Distributivam.

Na. Si predicatum indicat numerum vel quantitatem
Sensu N.

Predicatum si Numerum indicat sensum
Collectivum determinat, ut omnes Apostoli sunt
duodecim, nec licet in hoc Casu Concludere a
sensu Distributivo ad Collectivum, v. g.
Petrus non est duodecim, Joannes non est
duodecim, ergo Apostoli simul sumpti non
sunt duodecim; nec ita licet arguere ex hanc
Petrus est per seipsum unus, Paulus est
per seipsum unus, et ergo omnes homines
simul sumpti sunt per seipsum unus;
quodquid aatem Singulo Enti Distributive sumpto
Convenit, nec numerum vel quantitatem indicat
Etiam soli Convenit Collectioni; sic si ^{Singuli} ~~omnes~~
philosophi ejusdem seculi sint, optime Concluditur
omnes etiam simul sumptos esse doctos

Tam vero attributum productum convenit
Singulo Enti contingenti; quod saltem
adversari, preterea nec numerum nec quanti-
tatem indicat, erit optime inferimus Singula
Entia contingentia sunt producta.

miss. Licet attributum possibile productibile
conveniat Singulo Enti, tamen omnibus
simul simplicis collectioni non convenit
ergo a pari licet attributum productum
conveniat Singulo Enti contingenti non
tamen convenit toti Collectioni.

AN Supp A. dari posse Collectionem entium
possibilium, Entia enim que semper semper
plura cogitare possunt, nunquam possunt
in unum cumulum colligi, jamvero possibilia
semper semper plura cogitare possunt
ergo non potest dari Collectio possibilium.

Ergo si questio est de Collectione actuali
mirum non est illi non competere attri-
butum productibile; est enim talis Collectio
aliquid Chimerici; quod si tamen adversari
non Collectionem propriam et actualem sed
in propria et potentialem intelligant
salemur illam posse admitti; negamus autem
illi non competere attributum productibile.

Nam Entia que in infinitum
supponuntur colligi et esse possibilia illa
etiam in infinitum possunt produci.

Hic ad. Creaturae nec ut entia Con:
tingentia nec ut Creata existentiam Dei
evincunt, ergo argumentum metaphysicum
nullam habet vim.

Ma. Epe aliquem nexum inter infalli-
bilem ens Contingens et necessarium evin-
denter offendimus; Existere entia vo Corpore
ra ipsi Athei fatentur; existere mentem
humanam et sensu in limo metaphysicè
certi sumus; atqui hoc entia Contingentia
sunt ~~entia~~, illorum enim idea non
includit existentiam, ergo nec a se existere
sed ab aliquo producta esse debent, ergo
ex idea entis Contingentis probatur Deus.

Infimo. Medium demonstrationis prius debet
innotescere, quam res demonstranda; atqui
Entia ut Creata non prius quam existentia
Dei innotescunt; ergo non possunt
esse medium demonstrationis.

Diffm. Si spectentur formaliter ut
Creata E Si spectentur objective ut entia
vel ut Contingentia N.

Si Creaturae spectentur ut entia Creata
non prius quam existentia Dei innotescunt,
quia in hoc sensu sunt Correlata, quae
eandem simul Cognitione innotescunt;
Verum si spectentur ut entia finita vel
ut Contingentia tunc prius innotescunt

50

Et in hoc sensu sunt medium demonstrationis
Existencia Divina.

Inst. 2do. Medium demonstrationis debet
esse necessarium, atqui Creatura non
sunt necessaria ergo $\text{Q} \text{E} \text{D}$

2° M. Necessarium Conclum Cum re demon-
stranda C . necessario existens N .

Si medium demonstrationis debet ne-
cessario existere, Illud Deus foret medium
demonstrationis.

Inst. 3tio. Quid sit Deus demonstrari nequit
ergo nec quod sit Deus.

U. C. Ideam divinae naturae adequatam
mens creata habere nequit, ergo quid sit
Deus demonstratione clara evolvi nequit;
aff. argumenta hactenus supposita et cum-
mulata evidenter demonstrant Existere Deum.

Articulus 2us

De Natura Dei.

Ens perfectissimum dicitur illud quo melius
nec esse nec concipi potest. perfectio alia
simpliciter simplex, alia simplex vocatur;
ima adivo Anselmo dicitur melior ipsa
quam non ipsa id est perfectio quo non habet
a se aliam. Divinum etiam perfectio in
puram et non puram; hoc aliquid imperfectionis
includit, altera nihil imperfectionis inclu-
dit. Deus perfectiones suas formaliter continet
non puras virtualiter et eminenter hinc

Apertio.
Deus est Ens perfectissimum.

51

Evidenter demonstravimus Deum esse Ens
necessarium, atque Deus est Ens necessarium

Quia. Ente necessario nihil melius aut esse potest ergo
Ens necessarium omnes perfectiones vel excogitabiles
nec ab alio nec a se limitandas continet
ergo. ente necessario & &

Quia. Existendi necessitas est omnium perfectionum
Caput haec enim major excogitari aut dari nequit
ergo omnes perfectiones vel excogitabiles includit
haec perfectiones non possunt limitari ab alio
Ens enim necessarium esse suum et se et a nullo
penitus alio habet, ergo ab alio quocumque
est independens, ergo a nullo alio perfici
aut limitari valet. haec perfectiones nec limi
tari possunt ab ipso ente necessario illi enim
sunt essentialiter et ab illius voluntate et potentia
plane independentes; et si natura propria ab
ipso dependeret, ente perfectiones suas non
limitaret, alias enim se ipsum odio haberet,
quod aperte repugnat.

Ergo Ens necessarium continet omnes perfectiones
excogitabiles, nec a se nec ab alio limitandus
ergo. Cum Deus sit Ens necessarium non potest
non esse perfectissimus, unde Consequens est
oratum Dei Constitutum seu essentialium meta
physicam esse existendi necessitatem seu ut
barbare loquar apertalem, quia ~~per hanc~~ Deus
et hae quaecumque Dei perfectiones tanquam
et fonte promanant. Cum quia Deus
per hanc ab omni alio Ente distinctus

52 Obiectio. Essentialia rerum sunt necessaria,
nec tamen infinite perfecta, ergo licet Deus
sit Ens necessarium, non ideo est infinite
perfectus.

R. Essentialia rerum dicuntur necessaria, hoc
sensu quod ab eis concipi nequeant, non autem
quod necessario existant, Deus autem necessario
existit.

Obiectio. Deus est res simplex, ergo non
potest omnes perfectiones continere.

R. Distinctas & indistinctas.

Quamvis perfectiones quas de Deo concipimus
plures sunt et proinde illas concipimus in se
se discrepant tamen in Deo sunt identificata
nec minimam ibi distinctionem arguunt,
ergo licet Deus res simplex sit potest tamen
esse perfectissima.

Hinc Corollarium unum Contra pantheistas
Deus est Spiritus.

O. Deus nequit esse Corpus, ergo
O. a Deo Corpus est substantia contingens, in se
et se se cogitandi incapax et in se sui ob-
noxia, Contra Deus est substantia necessaria
sive activa infinite intelligens, ergo Corpus
esse nequit.

Corollarium secundum. Deus est aeternus.

Q. Aeternitas est essentia initio et fine carens 53
atque talis est vita Dei, ergo es

Com. Deus est substantia necessaria, atque essentia substantie necessario initio et fine caret
ergo es

Com. Nisi talis essentia initio et fine careret
ergo aliquando tale ergo non essetisset aut non
esset existentiam, ergo non amplius esset
Ergo necessarium.

Objectione Vita Dei includit partes successivas
ergo non caret initio et fine.

RA. Vita Dei est ipse Deus necessario existens
atque in Deo nihil est successivum non una
facultas alteri succedit quia omnes simul possidet
non unus actus alteram subsequitur, quia quicquid
in Deo est aeternum est; ergo in Deo nihil
prius nihil posterius nascitur.

Objectione. Dei vita Crescit sicut nostra, ergo
ejus duratio est successiva.

RA. Deus hodie non est aeternior quam
dum mundus incepit, non est junior quam
post mundi interitum, quia Dei vita nec
dies nec annos habet, quicquid igitur durationem
successivam indicat, in solo reperitur creaturis
quibus Deus coexistit; solet autem aeternitas
sive Dei vita dum creaturas spectat optime
comparari Centro Circuli infiniti, Cujus
peripheria puncta meliuntur vitam et duratio
nem creaturarum, dum Centrum quod omnibus
peripheria punctis respondet manet in silentio

sunt in loco Centro nihil prius est aut posterius
sunt ipsorum omnia peripheria puncta seu
realia seu imaginaria et possibilea sunt
respondeat: ita in vita nihil preteritum nihil
futurum ipsa autem omnia temporis pun-
ta seu realia preterita presentia futura
seu imaginaria, et possibilea simul respiciunt
hinc merito dicitur Aug. adh. tu omnia
supponere tempora, et hodie tuus
eternitas.

Obj. 3to Deus ante mundum existit, mundo
coexistit, et post mundum existit, ergo Dei
vita includit plura instantia.

Ad. 1o et hoc ita dicuntur respectu mundi &
respectu Dei N.

Deus existens semper et dum et locum suam
vitam simul possidet, in ipsa igitur nec
sunt instantia priora nec posteriora,
quoniam Dei vita simultanea coexistit
mundi incipientis durantis senescentis
et imperituri temporibus primum notis est
ubi hoc mundi tempora successiva con-
cipimus et ita pariter concipere successivam
Dei vitam illis coexistentem. hinc merito dicitur
nec huius fuisse nec Opas fore, quia
Deus nec tempora creatura nec hesternum habet
locum illius eternitas est et verum hodie tuus.

Obj. 4to. Deus ab eterno decrevit mundum
a se non statim sed pro aliquo momento
esse creandum, ergo in Deo sunt alia et
alia momenta.

Na. ineptum Momentum Dei est eternitas

non datur aliud momentum huius simile ergo ineptum 55
est dicere Deum pro aliquo alio momento mundi
creasse nec unquam mundus a Deo potuit produci
ut fuerit & derivato vicinior, sicut enim
in peripheria nullum punctum fit Centro
vicinior ita quoque temporis instanti
fuerit Deus mundum produisset, non
factus fuisset eternitate vicinior, tempus
vixit reale. Cum mundi Creatione incipit,
tunc poterat Creatio mundi Citius aut tardius

fieri
Obj. 2o. Corrolatione itum ergo Deus est immensus

P. Deus potentia et substantia ubique
existit.

P. Q. Deus est Ens necessarium, ergo debet
habere hunc ineffabilem existendi modum quia
est perfectus simpliciter simplex melior ipsa
quam non ipsa; si Deus non esset immensus
aut non omnia sciret aut non omnia posset
aut alicui locorum despet, atqui haec omnia
sonant imperfectionem, quae in Ens perfectissimum
cadere non potest ergo est immensus.

Obj. 3o. Deus tantum in caelis existit iuxta
rationem Dominicanam Pater noster qui es in
caelis.

Na. Scriptura sacra loquitur fere semper
secundum Captum et opinionem humanam
quoniam admirabilis Caeli machina fulgor
et majestas omnium oculos matius percipit

promum est omnibus sapientissimum architectum
 in tam splendido habitaculo suam sedem
 sibi ipse; en ratio cur Christus nos exhortetur
 orantes ^{potens} ~~Corde~~ manus sursum ad Coelestem
 Patrem elevare, eunde hanc sequitur Deum
 ubique non esse presentem virtute Scientiae
 et Substantia Cuncta moderantem.

obji. 2o. Intelligi nequit quomodo Deus
 popet esse ubique, ergo non est incensus
 M. E. Modum utique quo Deus ubique sit
 cogitando esse quod non possumus hunc tam
 existendi modum ipsi Competere Clare videt
 mus alias non esse perfectissimum.

Corollarium utam Deus est ^{omniscius} omniscius
 B. Deus omnia quocumque Cognoscibilia
 novit, ergo est omniscius.

CA. Novit omnia possibilis, 2do Cognoscit
 omnia in aliquo temporis puncto existentia,
 3tio novit omnia ea quae posita conditione
 ne qualicunque aliquando existant, ergo
 est omniscius, Consequentia certa est
 omnes enim res Cognoscibiles vel sunt possi-
 biles vel sunt aliquando existentes vel nunquam
 existant autem posita certa Conditione.

PA. B. Deus possibilis diffinate Cognoscit
 si rem quamcumque possibilis possit
 creare, ergo Cuncta possibilis Cognoscit
 B. Major certa est quia non Caro impetu
 res creat sed creat quas Cognoscit, minor

quoque certa est, quia illius potentia Creandi
perfectissima est et à nemine potest limitari.

57

P. 2 B. Deus res omnes in quacunque temporis
differentia siue necessario siue libere existentes
cognoscit quod si probatur. Deus res necessa-
rias v. g. Caeli phenomena siderum motus,
plantarum vegetationes, Cunctasq. hujus univ-
ersi leges quae omnia non nisi ipso operante
sunt item res actiones liberas praesentes et
praesentibus noscitur quod nemo negabit, illum
autem praesentibus etiam res et actiones libere
futuras, si demonstretur.

Em. hoc actionum liberarum praesentia est
perfectio simpliciter simplex est enim
melior ipsa quam non ipsa, ergo Ens
necessarium hanc habere debet, hinc Deum
admittere et illum negare esse futurorum
praesentium est aperte futurae infamia aut
Deus Augustinus.

P. 3 B. Quod scilicet Deus cognoscat res
sub qualicunque conditione existentes; talis
conditionata existentia est cognoscibilis, ergo
Ens necessarium debet hanc cognitionem habere
Est enim melior ipsa quam non ipsa, ergo
Deus est omniscius.

hic imo. Dei scientia male triplex distinguitur
et non bene probatur thesis.

Na. triplicem jure merito distingui in Dei
scientiam, quia triplex datur rerum cognoscibilium

Clapit. ^{admissibilem} sunt enim vel merè possibilis hinc
 in Deo ^{admissibilem} simplicis intelligentie scientiam ^{qua infinitos}
 rerum ordines quos intelligere popet intuitu
 et quid in quolibet ordine homo avere popet
 et quid quodlibet auditurum popet effici cognoscit, vel
 res in aliquo temporis puncto existunt; hinc
 admittimus scientiam visionis qua Deus Caelo
 et ineffabiliter videt circumstantias in quibus
 res quolibet creata est et quicquid in illis
 adest, vel rez differant tantum popeta quadam
 Conditione hinc admittimus in Deo scientiam
 Conditionatorum, quam quidam Theologi medium
 vocant, et qua Deus videt quicquid qualibet
 popeta Conditione esse differet, ergo non
 in merito triplicem statuimus in Deo scientiam,
 quamvis in re vera in statu physico
 tota Dei scientia non est nisi unus actus
 simplicissimus quo Cuncta novit et providet.
 Objic ad. si Deus habet scientiam ~~rerum~~
 futurarum; etiam popet videre actiones liberas
 hominum futuras.

Rm. Deus veritatem omnem cognoscibilem
 percipit atque actiones hominum libere pice
 future sunt libere veritales cognoscibiles,
 ergo Deus illas cognoscit.

Oppositio. si Deus actiones hominum liberas
 provideret, illa forent necessario pice C. et
 M. forent necessario necessitate consequente
 C. antecedente N.

59
Necessitas consequens vocatur illa, ^{quae} libero
hominis se ipsius determinantis arbitrio fluit
sic qui ambulat necessarii quidem ambulat
quia non potest simul et ambulare et non
ambulare, hoc ambulandi necessitas consequens
est; necessitas autem antecedens illa est
quae hominem aut rem quamcunque
ante voluntatis arbitrium determinat ineluctabiliter
ad actum; sic homo qui proficit et se proprio
domus cadit necessitate antecedente quia ad
lapsum nolens volens jam est determinatus.

Ex divina nostrarum actionum praesentia
nisi consequenter ^{etiam} necessitatem inferre licet,
praesentia enim liberam ad eliciendas actiones
nostras determinationem presupponit; an
praesens hominem qui se in medium thetuum
praecipitem aquis suffocandum hunc
ad insanam hanc actionem aut interitum
necessitat; minime ergo nec Deus actionum
nostrarum praesens nos ad agendum necessitat
sed nos libere acturos providet.

Obiecto si Deus providit actiones nostras futuras,
ergo praesens divina praesentia obijcit.

Obiectione C. actu D. quia actiones
futurae sunt objectum praesentiae illi debent
obijcere praesens, quia prius est esse cognoscibile
quam cognosci; actu autem alio non praesens
quia nequidem coexistunt, cum nondum existant.

Obiecto. Omnis actio a Deo profecta non potest non evenire; ergo actiones profecta sunt necessitate antecedente.

Na. Omnis actio a Deo profecta potest non evenire sed Certissime eveniet, profectiva Dei et Natura sua quidem est infallibilis ad actiones nostras certe providet, simul autem providet illas illa futuras esse, ut si vellent non essent futurae, ergo actio profecta Certissime eveniet, illa tamen ut potest non evenire; Dei enim profectiva tam parum nobis necessitatem antecedentem imponit quam parum Astronomus proficiens sua arte Cometen aliquem post Centum annos redditurum hujus apparitionem necessitat.

Obiecto. Propria profectiva actionis futurae & peccati antichristi ribe inferri potest, ergo antichristus est peccaturus, ergo actiones nostrae futurae sunt quia Deus illas providet legitime ita inferitur a posteriori C. a priori.

Na. Illatio a posteriori illa est quae causam concludit et effectum, vel rem significatam et signis; illatio a priori effectum a causa eruit et fumo inferitur ignis, quia ignis est causa fumi, et sole inferitur Dies, quia sol est causa Diei. et visione quoque inferitur objectum visum et hedra pensili inferitur vinum venale et speculo inferitur objectum praesens, tanquam res significata et signis.

hoc modo et proficientia infertur res futura
quia proficientia velut speculum est rerum
futurarum. sicut igitur speculum non facit
res adesse ita proficientia non facit res esse
futuras.

Obijciunt responsionem datam peccatum eo
Antichristi futurum foret causa proficientia ab ipso C. G.
Dm. Causa materialis seu obiectiva C. Causa formalis N.

Omne obiectum quod videtur potest vocari causa
sua ratio quod videatur, non autem quod efficiat
ipsum efficiat seu actiones futuras sunt ratio
Cum Deus illas providet, non autem Deo dant
vim proficiendi, sunt igitur causa materiales
non efficientes proficientia.

Obijciunt si ita proficientia peccati pendet ab
Antichristo, falso C. G.

Dm. Dependet quia ipso non peccante pecca-
tum non proficitur C. Dependet hoc sensu
quod peccans potest a Deo non proficere N.

Antichristus libere peccaturus est, ergo peccatum
poterit abstinere et efficere ut peccatum
suum a Deo non proficiatur, hoc sensu
proficientia peccati ab ipso dependet, sed
minimè homo efficere potest ut actiones quas
ponit a Deo proficientia aut non, habet
enim Deus proficiendi vim et infinita naturam
perfectione.

Obijciunt si hoc vera sunt proficientia Dei erit
mutatio aut incertitudo bonorum C. G.

62

N.M. U. profcientia Dei epel mutationi
obnoxia deberet actio futura modo profire
modo non profire. ut epel incertitudine obnoxia
deberet supposita profcientia actionis incertum
epel, ut culis illi futura nec ne, aliquid
utrumq; est absurdum et implicans.

Obijcitur Peccatum vero Antichristi est contin-
gens et momento antequam peccat potest
non peccare, ergo profcientia Dei est incerta

N.C. Deus qui providet antichristi peccatu
providet illum illi peccare ut popel non peccare
antequam peccet propterea non peccare, non
sequitur profcientia Dei epel incertam aut
prope falli, ut enim popel falli non sufficit
ut peccatum prohibum possit omitti, sed
requiritur ut revera omittatur, aliquid
hoc repugnat peccatum animi provisum est
illud quod antichristus est popiturus, aliquid re-
pugnat ut hoc peccatum recipere omittat, re-
pugnat enim parere et omittere eundem actum
idem simul epel et non epel, ergo licet anti-
christus popel peccatum prohibum omittat
illud tamen non omittat, in qua sola omissione
popel falli Dei profcientia.

Obijcitur peccatum antichristi si non eveniret
falleret profcientia, ergo si peccatum prohibum
potest non evenire potest falli profcientia.

N.C. jam vidimus sola omissione peccati
popel falli profcientiam, non autem potentiam

omissionis quia Deus providens peccatum etiam
providet potentiam omissionis 63

Obj 12 Possibili in actum redacto nihil sequitur
absurdi, ergo si peccatum praesens potest non
evenire, potest supponi non eventurum.

DA. Nihil sequitur absurdi si non sibi
facta hypothesis contradictoria, C. seu N.

Cum supponimus actionem aliquam esse a
Deo praesentem supponimus illam esse futuram
ergo haec hypothesis impedit quo minus supponamus
illam non esse futuram aliam supponemus
suo contradictoria, scilicet eandem actionem
esse futuram et non esse futuram quod impossibile.

Obj 13 posse currere est posse evitari ergo
a pari peccatum praesens posse non evenire
est posse fallere praesentem.

NE. Cursus est motus ergo potentia currendi
est capacitas motus, sed potentia fallendi
divinam praesentiam non est potentia omnimodum
eandem enim praesentiam quae actum providet, providet
etiam potentiam omissionis.

Obj 14 Deus omnia providet, non est
ratio cur de actionibus nostris sumus solliciti.
tales enim contingunt eventus, quales Deus providet

DA. ~~probat.~~ ^{Cum} probat. plures enim dicimus
praesentiam non esse causam actionum nostrarum
futurarum nec enim futurae sunt quia Deus illas
providet, sed ideo Deus illas, et quidem tales, providet
quia et quales futurae sunt, ergo nobis cura et
quidem maxima actionum nostrarum debet esse

64

ut Deus non nisi bonas providens, arguendo
isto ineptissima recordie sue, Confutere
et quis non ineptum dicere ista argumentantem:
que mihi futura etas quam longa senectus
Deus providet, ergo licet nihil edrem tunc
in ignem et aquam pme precipitarem Celsissime
attinam. Corollarion 1° Etum, ergo Deus
est immutabilis.

6. Natura Dei est necessaria eterna
simplex, perfectiones ejus sunt infinita,
illius intellectus Cuncta cognoscibilia univo
inhuita Infinitissime & pervadit; voluntas
ejus sanctissima Cui infinita producit
Sapientia quecunque vult, Decernit actu
eterno totam simul vitam suam possidet,
ergo Deus nec quoad naturam nec quoad
perfectiones, nec quoad scientiam, nec
quoad Consilia et Decreta mutari potest
ergo est immutabilis

Objec^o Imo. Deus novis in dies Creat animas
ergo nova Caput Consilia ergo est mutabilis.

NA. Nova naves animo effundit, alio
sunt alio amosiores, sed Cunctas Deus uno,
eademq; actu eterno non successivo producit
in diversis et sibi assignatis temporum
punctis effundit, sic Deus res novas,
non novo sed eterno procreat Consilio.

ins^o Imo. Quoties Deus miraculum parat volens
voluntatem mutat ergo est mutabilis.

NA. qua voluntate Deus generales mundi leges
condidit et conditas conservat eadem, illas inter-

Sum interun ~~per~~ decanib, uti in hominibus quibus
quodidiana ~~videntur~~ prodigia, dominii sui potentia et
auctoritatis, sensum Deo excitat.

in sp. ad. Deus eundem hominem modo iustum amantem
modo odit peccatorem, ergo pro hominis mutatione
affectum suum mutat,

NE. Deus ab eterno iustitiam amat et peccatum
odit, ergo Deus ab eterno docerit affectum amoris
pro omni tempore quo homo iustus est, et affectum
odii pro omni tempore quo homo peccator est
ergo homo modo iustus modo peccator mutatur
non Deus; quemadmodum sal non dicitur mutari
quia aulos ejusdem hominis ^{num} vegetos recreat
num lypso faciat, ita nec Deus modo amans
iustum modo habens odio peccatorem.

in sp. 3lio. Deum intrinsicè ponit quod hominem
creavit ergo est mutabilis.

NA. penitentia intrinsicè est dolor de actione
prohibita, quo, dum aut ex mentis levitate aut
ignorantia aut malitia fuit elicit, nobis displicet
ita Deum omniscium sapientissimum et infinitè
sanctum hominis creatio penitere non potuit.
equidem Deus et intrinsicè per effectus nempe diluvium
et supplicia (quibus ingratissimum genus humanum
iuste proflavit) ita se gessit, ac si ipsum hominis
creati penitere potuisset.

Corollarium.
Ergo Deus liber est.

Ut questio hoc melius intelligatur, quædam

annolandaq; eveniunt. imo quid sit libertas,
 ad quo sensu Deum esse liberum contendimus.

Libertas est appetita unum pro alio eligendi
 sive agendi vel non agendi potestas; alia
 dicitur libertas Contrarietatis ubi voluntas
 unum et duobus Contrariis *vg* bonum et
 malum pro nihilo eligere et posere valet
 hoc libertas absolute imperfecta sibi Creatura
 convenit. alia vocatur libertas specificatio-
 nis ubi voluntas unum pro alio pro ar-
 bitrio assumere valet; alia est libertas
 exercitii seu Contradictionis ubi ad unum
 agere vel non agere, eligere vel non eligere.

Licet in Deo unus dicatur esse actus
 ille tamen vel pro objecto habet Deum vel
 Creaturas vel essentiam Creaturarum.
 imo sensu vocatur Deo intrinsicus et est
 necessarius hinc Deo ad intra seu respectu
 ipsius naturae liber esse nequit. ad sensu
 vocatur contingens et extrinsecus, hinc
 Deo ad extra id est in Creando, in modo
 Creandi et mundum administrandi liber est.

Quos tamen exhibere philosophi qui con-
 tenderant Deum teneri ad optimum, nec
 omnino liberum esse, alii inter illos contende-
 rant Deum debuisse hunc mundum
 creare illum esse perfectissimum; alii

67
Contenderant, Deum non quidam ad Creationem
teneri, sed ad ordinem perfectissimum; omnes
illi vocantur optimiffi, illorum Siffema
optimiffus dicitur; Celeberrimi optimiffi
fuerunt Leibnizius et Malebranchius;
iuxta primum Deus non potest non velle
mundum optimum, iuxta secundum debuit Deus
verbi incarnationem et leges mundi sum-
placissimas intendere.

His positio dicimus Deus est liber ad ~~liber~~ ^{extra}

B. Libertas Dei est liberissimus motus sub
spontias Creandi vel non Creandi illas hoc
vel alio modo disponendi; atque liberissimus
hinc motus est perfectio simpliciter simplex
melior ipsa quam non ipsa.

Ad. Deus mundum libere creavit ~~contra~~
si nec a se nec ab alio necessitari potuit
atque ~~nec~~ ^{verum} prius, ergo et posterior.

Bm. Deus est ab omni alio independens,
ergo a nullo limitari potuit; Deus
hoc mundo non cogit, ergo nec a se potuit
necessitari, ad. si Deus mundum necessario
producipet ~~elisseret~~ ab eterno. falsum C. ergo ad

Contra Malebranchium et omnes optimiffos
Mundus in se optimus repugnat, ergo ad
optimum non tenebatur Deus.

CA. Mundus in se optimus apud ille quo
melior cogitari non potest; atque talis repugnat

De natura rerum finitarum est, ut possint
Semper semperq; perfectiores Cogitari; ergo non
mundus quo non possit melior Cogitari; ergo
non datus optimus; ergo Deus non tantum
non debuit, sed non potuit mundum Creare.

Nec via simplicissima mundum pervenire
debut; adhibuit enim spatium sed dierum
Cum poterat instanti simplicissimo illum
Creare.

Nec leges quibus mundum instruit, simpli-
cissimas intendere debuit; leges enim et ma-
jora numero infinita, qua Deus elicere potest
ipsi sunt indifferentia et ad scopum quem
intendere placuit asequendum eque Congrua
et efficacia; nihil tandem Deum ad mundum
quocumque in sensu optimum producendum
incitare potuit; nec perfectionum suarum
manifestatio, hoc enim gloria Deo attributa
Deum in se felicissimo reddere nequit feli-
ciorum, ergo Deus hac gloria non cogit,
ergo nulla tenus lenetur ad optimum;
ergo est summe liber ad Opera.

Obje. 1mo. Si Deus est Liber est mutabilis, atqui

L. E.
S. M. Mutabilis est quoad actum qui ejus
essentiam non perficit. E. quoad actum qui

69

eius potentiam perficit. N. actus potentie Imo
 alius est perfectivus et necessarius et infinita perfectione
 necessario ^{est} fluxus uti omnis scientia, amor sui, potentia
 quoad hoc actus Deus non potest non esse immutabilis.
 alius est Contingens et non perfectus fluxus et
 liberum Dei arbitrio qui Deus nullam novam
 perfectionem addit neque si deest aliqua perfectio
 in Deo desideretur; talis est actus quo Deus mundum
 hunc producendum decrevit, quoad hunc actum
 Deus aliquo modo sui mutabilis potest, quia sicut libere
 se ad hunc actum determinavit; itaque quoad ad eius
 omissionem se se determinare potuisset, in propria
 tamen hoc est mutabilitas potuisset, in propria
 ille dicitur in quo actus precedenti novus actus
 Contrarius succedere potest, aliquid in Deo ille liber
 talis actus sternus est; ergo non talis ut illi
 alius succedere possit.

inssimo. Ergo decretum mundi creandi in Deo est
 Contingens, aliquid nihil est in Deo Continens est
Imo. nihil perficiens potentiam Dei Cont. seu N.

Quidquid potentiam Dei perficit sive meliorem reddit
 illi necessarius inest. decretum mundi creandi potentiam
 Dei perficere nequit; ergo tale decretum in
 Deo Continens esse potest et debet, alias
 non intelligitur, quomodo Deus suam libertatem
 exerceat, quomodo se ipsum ad mundi creationem
 determinavit. hoc Continencia nullam in Deo
 imperfectionem nullam suspensionem deliberationem
 aut dependentiam ardu.

inssado. Actus potentiam perficit, ergo actus creandi
 potentiam perficit. - - - - -

SAPH Creatis Conc in Deo N. in Creatis
potentia plerumq exaequo accuitur, hinc actus
sicut potentiam perficere quod in Deo locum
non habet.

Infl 5tio. Actus Creandi est virtutis infinita,
ergo Deo addit perfectionem.

DA. Supponit virtutem infinitam Conc. illam
efficit N. omnis actus est quasi evolutio potentia
ergo potest in Deo vocari virtutis infinita,
quia potentia est infinita. potest huius actus
infinitus vocari quia est evolutio potentia infinita.
infl 4to si Deus est liber erit indifferens ad
agendum et non agendum, atqui falsum Cosq qd d. d.

DM. ante determinationem voluntatis Conc. post N.
Deus ut jam vidimus ab eterno omnia novit et iuxta
nosstram concipiendi modum in primo eternitatis
momento fuit indifferens ad quaecunque produ-
cenda. hoc est hunc mundum sibi velle quam
nolle potuit. at eodem eternitatis momento de-
crevit, hunc mundum condendum. hunc per
religua eternitatis momenta necessitate Con-
sequente non potest non velle id enim est
primo Dei vola quo proprie inratione Creat
infinita Dei sapientia quo nulla nova Cogni-
tione illustrari. 5tio. sanctissima voluntas
que nec levitate nec ulla nova ratione mu-
tari potest, ergo potest determinationem Deus non
est indifferens.

71
In Sto. Deus a potentia Creandi mundum
transiit ad determinationem ergo fuit mutatus.

Q. A. Quod supponit Deum aliquando mansisse
in potentia; Deus Coniigitur tanta stermitate
indifferens, ad mundum Creandum et totaliter
tate Determinatione libera mundum Creare,
nec est indifferens ante Determinationem
prioritate temporis sed prioritate tantum
rationis neque indifferens erat unquam
suspensione aut Deliberatione annua, sed
tantum indifferens potentia.

in Sto. Determinatio Divina voluntatis est ipse
Deus, qui ergo si hoc Determinatio est Contingens
etiam Deus erit Contingens.

D. A. Est ipse Deus se Determinans C. Simpliciter N.
Potest Deus mundum Creare, potest illum non Creare,
ergo licet actus ille quo Deus mundum Creat,
sit ipse Deus scilicet Creans, potest tamen ille
actus a Deo abesse et Deus qui Creans est potest
esse non Creans, hinc et Contingentia illius actus
sequitur tantum Deum esse Contingenter Creantem,
quod ultro fatemur.

Argo. ad. Deus tenetur mundum Creare, ergo
non est liber.

B. A. Inest Deo infinita se Creaturis Communicandi
pensis, ergo mundum Creare debuit.

D. A. Et illa pensio est amor simplicis Complacencie
C.

Est amor Creativus et efficax N.

Duplici modo Deus amat res possibili-
 amore simplici Complacencia, est autem amor
 simplici Complacencia ille, quo Deus se suas
 perfectiones et quidquid bonum est amat, et
 sibi in hac felicissima contemplatione Complacet,
 hoc amore Deus prosequitur res quatenus posibles
 et bono sunt, quia solidam sunt firmam quos
 Divina potentia et bonitas respiciunt et veluti
 iam metiuntur imensos atque innumerabiles Divi-
 narum perfectionum gradus; hic amor in Deo
 necessarius quidem est sed non efficax; non
 rei productivus; 2do amore efficaci quo
 res posibles quas intellectus omnes comprehendit
 et quibus contemplandis et amandis secundum
 sibi Complacet, extra nihilum educit, atque
 et sententia physica physice perfectionibus
 donat et dicitur. huius amoris erga res Creatas
 mensura et modus et effectus sunt res Create
 earum perfectiones, que iuxta pulcherrimam
 Divi Augustini sententiam: tantum bonum
 sunt quantum a Deo amantur, cum res
 posibles tantum a Deo sunt bonum quantum
 Deus hic amor fluit et liberrimo Dei arbitrio
 quem Deus Creaturis non debet, sed pro ineffabi-
 li bonitate voluntate sua concedit.

insimul Deus debet sibi esse omne bonum, atque
Creaturae sunt aliquod bonum, ergo Deus debet
Creaturas producere.

DM. Omne bonum intrinsecum et se reidens
beatissimum. C. Secus N.

Deus perfectissimus est, ergo possidet omne bonum
intrinsecum et perfectivum. Creaturae autem
Deo sunt extrinseca ergo nihil sunt perfectivum
nihil quod ad Deum beatandum desideretur.

insimul productio Creaturarum melior est quam
earundem non productio, ergo Deus debuit illos
producere.

DA. Melior est Creatura C. Deo Neq.
Creatura utique magis expedil productio quam
nihilum, Coram Deo autem Creatura et nihilum
pari gradu incedunt.

insimul Artifex bonus producit bona, ergo Deus
optimus optima.

Resimo. Neq A. Sope evenit ut idem artifex
opera erat pretiosiora et minus proficua
perfectiora et minus perfecta.

Respondeo NC. Necessitas et utilitas artificis
ratio sunt cum quo meliori potest modo sua
opera perficere nihil autem Deum in se beatissi-
mum incedere potest ad operandum exterius

adde quod repugnet optimum in creaturis, ergo
Deus nihil extra se producere potest, quod non
possit produci perfectius.

inst. 4to. Deus gloriam majorem necessario amplius
magis quam gloriam minorem; ergo sibi glo-
riofissimum producere debet.

PA. Amore Complacentis C. amore efficaci
N.

Mensura et modum amoris Complacentis
est bonitas objectiva, sed hoc bonitas objectiva
est effectus amoris efficaci qui cum libet sibi
potest gloriam effectum majorem aut minorem
producere.

inst. 5to. Quo melius objectum voluntas in-
tendit eo perfectius est, ergo cum voluntas Dei
sit perfectissima objectum perfectissimum
intendere debet.

PA. Equidem quo effectus videmus meliores
eo causam judicamus meliorem, non autem
eo tantum perfectior est causa effectus quidem non
proportione perfectiores causa, sed non ideo
semper perfectiori causa proportionali sibi
necesse est. potest enim causa perfectissima
effectus minus perfectos producere.

Agneratio: inst. glo. Qui dicunt mundum hunc
optimum magis Consultunt nosstro in Deo amari
ergo illorum opinio sequenda est.

Na. iusta hujus opinionis Defer foret mundus
hinc non foret opus ^{voluntatis} necessitatis opus
ergo minus Consultunt nosstro in Deo amari
amari enim mactur ille qui ^{non} debet,
qui dicitur alios potest affectus humillitatis
admirationis in nobis scire.

inst. glo. Deus non potest nisi via simplicissima
procedere, ergo saltem ratione viarum hi
mundus est, refut. primus.

Na. Deus eque libera est in modis eligendis
in finibus proponendis, quam in opere Conferendis.
ad Operandum se terminavit quia voluit, ratio
nulla nec intrinsicca nec extrinsicca ad
hunc actum illum Compulsi, in ca in amens
quia voluit, nec hujus mundi, refutatio illum
ad hanc electionem determinavit, quia vel spectatur
vel possibilitatis et in hoc sensu objectum est mero
Complacencia divina, vel spectatur vel productus
et in hoc sensu efficitur est divina voluntas, ergo
nullo sensu ejus perfectio Deum ad electionem
Deum determinare potest. verum quidem est
Deum nihil absq sine intento, aut gruffra operari
nec ad finem obtinendum media adhibet superflua,
sed potest ad finem obtinendum unum medium
adhibere, potest quod plura adhibere, finis scilicet
subalternos intendit, EO. s. quis proponat

76
viennam abire non necessario via illuc abire
simplicissima, potest enim ad viennam pervenire
proponere sibi Civitates vixere intermedias, et
abire perire Populeam, Enipontum, Ardentum
Batoriam, venetias, tandem attinget alpinis
locum viennam, eodem modo potest Deus
effectum intendere, et tria aut plura media
subalterna adhibere ut finem illum principalem
attingat, non igitur neque est, ut via levis
simplicissima, nullum quidem medium superfluum
et inutile adhibebit, sed quilibet medio finem
subalternum ^{subalterna} alias utique aequali inspicitur,
quod in Deum cadere non potest.

78

